

Statens vegvesen

Vedlegg 1 – Høringsnotat

Høring om forslag til ny:

Forskrift om betaling av bompenger

og opphevelse av:

Forskrift om betaling av bompenger av 28. november 2016

Vegdirektoratet
5. februar 2020

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	3
1.1	Ny forskrift om betaling av bompenger	3
1.2	Hjemmelsgrunnlag	3
2	Om forslaget til ny forskrift. Merknader til de enkelte bestemmelser.	4
2.1	Til § 1 – formål og virkeområde	4
2.2	Til § 2 – definisjoner	4
2.3	Til § 3 – bompengenes størrelse.....	5
2.4	Til § 4 – ansvar for å betale bompenger	6
2.5	Til § 5 – utlevering av opplysninger til bompengeselskap.....	8
3	Økonomiske og administrative konsekvenser	9
4	Høringsfrist	9
5	Forslag til ny forskrift om betaling av bompenger	10

1 Innledning

1.1 Ny forskrift om betaling av bompenger

Vegdirektoratet fremmer med dette forslag om ny forskrift om betaling av bompenger. Samtidig foreslås det at gjeldende forskrift om betaling av bompenger av 8. november 2016 oppheves. Vegdirektoratet gjennomfører denne høringen på oppdrag fra Samferdselsdepartementet.

Ny forskrift har som hovedformål å regulere hvem som bærer ansvaret for betaling av bompenger i de situasjoner som er relevante i dag. Gjeldende forskrift er i stor grad innrettet mot tidligere tiders manuelle bomstasjoner, og mangler omtale av avtalekunder.

I dag er betalingsplikt for avtalekunder regulert ved betingelsene for AutoPASS-avtale sammenholdt med gjeldende betalingsforskrift av 2016. Det er en høy andel såkalte avtalekunder, det vil si at kjøretøy blir automatisk registrert ved passering av bomstasjon og tilordnet en brukeravtale. Dette skjer enten ved lesing av bombrikke eller ved at det tas bilde av kjennemerke ved passering. I 2019 er det, med unntak av Atlanterhavstunnelen på Nordmøre, utelukkende automatiske bomstasjoner med samordnet betaling i hele landet.

Videre ansees ny forskrift å være nødvendig dels på bakgrunn av tilbakemeldinger fra eiere av kjøretøy om at dagens forskrift er uklar, og dels som en følge av bompengereformen. I bompengereformen skilles utstedervirksomheten fra bompengeselskapene. Det kommer et nytt marked for utstederselskap som vil tilby bilistene avtale og bombrikke og kreve inn bompenger fra sine kunder. Markedet reguleres av Forskrift om utstedervirksomhet for bompenger og ferjebilletter (utstederforskriften) som trådte i kraft 1. januar 2019.

Ny forskrift vil i praksis innebære endringer i bestemmelser som i det vesentlige har blitt videreført fra 2004 og den dagjeldende forskrift om betaling av bomavgift og tilleggsavgift.

1.2 Hjemmelsgrunnlag

Forskriften er hjemlet i veglova § 27 sjette og syvende ledd, samt vegtrafikkloven § 43b fjerde ledd.

I henhold til veglova § 27 syvende ledd kan Samferdselsdepartementet blant annet gi nærmere regler om plikten til å betale bompenger.

I henhold til veglova § 27 sjette ledd kan Samferdselsdepartementet gi forskrift om behandling av personopplysninger på bompengeområdet.

Samferdselsdepartementet har delegert myndighet til Vegdirektoratet til å gi nærmere regler om behandling av personopplysninger i henhold til vegtrafikkloven § 43b fjerde ledd.

Forskriften § 4 er en utleveringshjemmel, og det legges til grunn at denne bestemmelsen må hjemles både i vegtrafikkloven § 43b og veglova § 27 sjette ledd. Det vises til omtalen av denne bestemmelsen nedenfor.

2 Om forslaget til ny forskrift. Merknader til de enkelte bestemmelser.

Forskriften § 1 presiserer formålet og virkeområdet til forskriften. Forskriften § 2 fastsetter sentrale definisjoner i forskriften. Forskriften § 3 viser til at bompengenes størrelse følger gjeldende takstvedtak. § 4 regulerer hvem som blir ansvarlige for passeringer i bestemte situasjoner. § 5 er en utleveringshjæmmel som gjelder opplysninger i motorvognregisteret om kjøretøyets eier og den som har anskaffet prøvekjennemerke. Tidspunktet for ikrafttreddelsen av forskriften følger av § 6.

2.1 Til § 1 – formål og virkeområde

Bestemmelsen fastlegger forskriftens formål og virkeområde. Det sentrale formålet med forskriften er å regulere hvem som skal betale bompenger. Dermed skal forskriften regulere fra hvilket tidspunkt betalingsansvar oppstår.

Hva angår virkeområde fremgår det av bestemmelsen at forskriften gjelder «for de tilfeller motorvogn passerer bomstasjon». Forskriften innebærer her en endring fra gjeldende forskrift, ved at motorkjøretøy nå omtales som «motorvogn». På denne måten sikres at begrepsbruken er i overensstemmelse med definisjonene i øvrig lovverk på området. Det vises i denne sammenheng til definisjonene av kjøretøy og motorvogn slik det følger av vegtrafikkloven § 2. Etter Vegdirektoratets vurdering er det relevant å vise til vegtrafikkloven i denne forbindelse, selv om forskrift om betaling av bompenger ikke skal hjemles i denne. Endringen fra motorkjøretøy til motorvogn er ikke ment å innebære en realitetsendring.

2.2 Til § 2 – definisjoner

Bestemmelsen fastsetter sentrale definisjoner i forskriften.

Når det gjelder definisjonene i bokstav a) og b), kan disse omfatte enten fysiske eller juridiske personer, eller enheter i enhetsregisteret. Bakgrunnen for at «enhet» er en nødvendig presisering her, er at betalingsforpliktelsen også kan gjelde konkrete enheter i enhetsregisteret. Vegdirektoratet vurderer det slik at det ikke er tilstrekkelig presist å vise til at betalingsforpliktelsen kan gjelde fysiske og juridiske personer.

§ 2 bokstav a definerer «avtalepart». Det følger av definisjon at en avtalepart er en som har gyldig AutoPASS-avtale. Det vises i denne forbindelse til utstederforskriften § 6, som omhandler betaling for avtalepasseringer.

For at betalingsansvaret skal tilordnes avtalepart, må AutoPASS-avtalen også være registrert i AutoPASS Samvirke, hvilket innebærer at det tar noe tid fra avtalen er inngått hos utsteder til den faktisk gjelder ved bompasseringer. Det foreslås at dette ikke inntas i definisjonen her, og heller ikke i foreslått § 4 om betalingsansvaret. Etter Vegdirektoratets syn bør denne tekniske siden av AutoPASS-avtalens ikrafttredelse fremgå av brukervilkårene, som det vil bli opp til utstederne å definere i henhold til utstederforskriften § 15. Det forhold at utstederen bør angi når avtalen tar til å gjelde, følger etter Vegdirektoratets vurdering av § 15 første ledd bokstav a.

I foreslått § 2 bokstav b defineres «eier». Dette er en av de sentrale definisjonene i forskriften, og etter Vegdirektoratets vurdering er det et behov for å tydeliggjøre dette begrepet blant annet på grunn av spørsmål fra brukerne knyttet til tidspunktet for registrering av ny eier i motorvognregisteret. Eierinformasjonen i motorvognregisteret håndteres slik at det bare finnes én eier i registeret på én bestemt dato. Ved eierskifte blir eier endret i registeret på «vedtaksdato»¹, når den siste av selger og kjøper, og eventuelle medeiere har godkjent salgsmeldingen. Den dagen bilen skiftet eier er det ny eier som har betalingsplikt for bompenger etter denne forskriften.

Vegdirektoratet vil likevel presisere at en kjøper og selger kan avtale seg imellom, i sin private avtale om kjøp og salg av bruktbil, hvem som skal bære kostnadene for bompasseringer for den dagen bilen selges. Slik avtale vil være nødvendig dersom kjøper og selger vil avtale et skjæringstidspunkt (klokkeslett) som er mer presist enn datoen for eierskifte. Ordet «motorvognregisteret» antas å være presist nok til å kreve inn bompenger for kjøretøy som er registrert i andre typer registre etter nasjonale regler. For eksempel kan noen land benytte regionale kjøretøyregistre istedenfor ett nasjonalt register. Et annet eksempel er militære kjøretøy.

I foreslått § 2 bokstav c defineres «fører». Det fremgår av definisjonen at fører er en fysisk person som fører motorvognen ved passering i bomstasjon. Begrepet er nødvendig for de situasjoner der det er andre enn eier og avtalepart som skal betale for passeringen, særlig ved tyveri, jf. § 4 første ledd bokstav c.

2.3 Til § 3 – bompengenes størrelse

Bestemmelsen har likhetstrekk med dagens forskrift § 2. I gjeldende forskrift heter det at betalingen fastsettes etter nærmere bestemmelser i medhold av veglova § 27 første ledd. Den foreslåtte bestemmelsen tydeliggjør at størrelsen på bompengene følger av gjeldende

¹ Se mer utfyllende informasjon om vedtaksdato på <https://www.vegvesen.no/kjoretoy/Kjop+og+salg/salgsmelding-og-omregistrering/godkjenn-salgsmelding> og <https://www.tff.no/informasjon/salgsmelding/>

takstvedtak i medhold av veglova § 27 første, andre eller tredje ledd. Det foreslås også at bestemmelsens tittel skal være «Bompengenes størrelse».

Gjeldende § 2 presiserer at bompengene betales ved passering. Dette er praksis i manuelle bomstasjoner. Ettersom det fremgår av forskriftens virkeområde at forskriften gjelder for de tilfeller motorvogn passerer bomstasjon, antas det ikke å være nødvendig å presisere når betaling skjer i denne bestemmelsen.

Det forhold at bompenger som påløper ved automatiske bomstasjoner kreves inn via faktura, antas ikke å være nødvendig å presisere i forskriften. Hvem som er ansvarlig for at betaling skjer, følger av forslaget § 4.

Videre antar Vegdirektoratet at det ikke er hensiktsmessig å presisere at betalingens størrelse har sammenheng med gjeldende rabatt- og fritaksordninger. Det følger av veglova § 27 og takstretningslinjene² hvilke takstvedtak som kan fattes. Dersom takstretningslinjene på senere tidspunkt blir besluttet nedfelt i forskrift, antar Vegdirektoratet at det bør vises til slik forskrift. På gjeldende tidspunkt er det Vegdirektoratets vurdering av henvisningen til gjeldende takstvedtak er tilstrekkelig.

2.4 Til § 4 – ansvar for å betale bompenger

Forslaget § 4 innebærer en endring i forhold til gjeldende forskrift § 3.

Bestemmelsen foreslås delt i et første og et andre ledd, der det skilles mellom ansvar ved passering i automatiske bomstasjoner og ansvar ved passering i manuelle bomstasjoner. Det vises i denne sammenheng til forholdet mellom automatiske og manuelle bomstasjoner som omtalt innledningsvis i notatet pkt. 1.1.

Videre foreslås bestemmelsen endret på grunn av at reguleringen i gjeldende forskrift i liten grad gjenspeiler gjeldende håndtering av betalingsansvaret ved bompasseringer. Bestemmelsen i gjeldende forskrift er utgangspunktet at eier er betalingsansvarlig for bompasseringene. Dette gjelder ikke der kjøretøyet er tilknyttet en AutoPASS-avtale. I slike tilfeller er det avtaleparten som er betalingsansvarlig, Dette fremkommer ikke tydelig i nåværende forskrift.

Foreslått § 4 første ledd bokstav a) gjelder betalingsansvar der kjøretøy er tilknyttet en AutoPASS-avtale, og er et uttrykk for den gjeldende innarbeidede praksis. Om lag 80 prosent av alle passeringer i norske AutoPASS-anlegg³ gjelder kjøretøy som er tilknyttet en AutoPASS-avtale. Dette blir således hovedregelen etter ny forskrift.

² Takstretningslinjer for bompengeprosjekter på offentlig vei

³ Det vil si alle bomstasjoner i Norge bortsett fra Atlanterhavstunnelen.

Det vises i denne forbindelse til rapport fra Statens vegvesen om Bompenggeinnkreving i 2018,⁴ se særlig rapportens pkt. 2.2.2. Antall AutoPASS-avtaler for alle utstedere i Norge var ved utgangen av 2018 på om lag 2,3 millioner. Selv om mange kjøretøyeiere vil ha inngått en AutoPASS-avtale som omfatter deres kjøretøy, er regelen om betalingsansvar i bokstav a) ikke knyttet til eier, men til avtalepart.

Foreslått første ledd bokstav b) gjelder den situasjon at kjøretøy passerer bomstasjon uten at dette er knyttet til en AutoPASS-avtale. Denne situasjonen gjelder om lag 20 prosent av alle passeringer i automatiske bomstasjoner. Denne type passeringer innebærer at eier må betale såkalt fullpris for de aktuelle passeringer, altså at det ikke gis rabatter eller innplassering i lavere takstklasse, og at eier som hovedregel ikke vil kunne benytte seg av gjeldende fritaksordninger.

Hva angår forslaget første ledd bokstav c), er dette i all hovedsak en videreføring av dagens forskrift § 3 tredje setning. Det foreslås likevel at tyveri av brikke og kjennemerke også tas inn i forskriftsteksten. Endringen er ikke ment å innebære noen realitetsendring, men skal tydeliggjøre hvilke situasjoner som omfattes. Det er kjøretøyets kjennemerke og brikke som identifiserer hvilket kjøretøy som passerer en bomstasjon.

Når det gjelder den konkrete formuleringen «meldt stjålet», vises det til den tilsvarende regulering i forskrift om årsavgift for motorvogn § 5 tredje setning:

Et kjøretøy anses stjålet fra og med dagen det meldes stjålet, til dagen det kommer til rette eventuelt utgangen av året dersom kjøretøyet ikke har kommet til rette innen da.

Begrunnelsen for at skjæringstidspunktet for betalingsansvar for bompenger er tidspunktet «tyveriet skjedde», og ikke «meldt stjålet», er for øvrig at det etter Vegdirektoratets vurdering vil være urimelig dersom avtalepart og eier må betale for passeringer frem til saken er anmeldt, i stedet for frem til tidspunktet tyveriet skjedde.

Det kan etter Vegdirektoratets vurdering være uklart for brukeren hvordan kjøretøyet skal meldes stjålet. Bomselskapene vil kunne oppleve at brukerne henvender seg til dem i tilfeller som dette. Det foreslås derfor at forskriften tydeliggjør at tyveri av kjøretøy, kjennemerke og brikke skal meldes stjålet til politiet. Bruker må deretter sende kopi av anmeldelsen til bompengeselskapet for at de skal stoppe belastning av bompasseringer fra tyveriet skjedde. Videre, og i motsetning til gjeldende forskrift, mener Vegdirektoratet det er unødvendig å presisere i bokstav c) at det «bare» er føreren som er ansvarlig for bompengene. Etter Vegdirektoratets vurdering følger dette av sammenhengen og utformingen av foreslått § 3.

⁴ Bompenggeinnkreving i 2018, rapport publisert på <https://www.vegvesen.no/om+statens+vegvesen/presse/nyheter/nasjonalt/trenden-er-klar-passeringskostnadene-gar-ned>

Foreslått § 4 annet ledd regulerer betalingsplikt for passeringer for den som har anskaffet prøvekjennemerke (prøveskilt) for uregistrert motorvogn. Statens vegvesens trafikkstasjoner selger dagsprøvekjennermerker og tildeler årsprøvekjennermerker etter søknad.

Foreslått § 4 tredje ledd regulerer en situasjon som i dag har mindre praktisk betydning, nemlig at føreren og eier er solidarisk ansvarlig for passeringer ved manuelle bomstasjoner. I praksis har ikke fører blitt ansvarlig i automatiske bomstasjoner da man ikke tar bilde av fører, og man har ikke hatt mulighet til å finne frem til fører. Dermed har det vært eier som har fått kravet mot seg. Også i tidligere tider da det fantes flere manuelle bomstasjoner, hadde prinsippet om solidaransvar liten økonomisk betydning. Prinsippet kom til anvendelse i de få tilfellene der føreren ikke stoppet og betalte i bomstasjonene, og man sendte krav til eieren.

Som nevnt er det kun én manuell bomstasjon i Norge i dag. Bestemmelsen er en videreføring av tilsvarende bestemmelse i gjeldende forskrift § 3 annet punktum. Vegdirektoratet mener at presiseringen om at det solidariske ansvaret kun gjelder der fører av kjøretøyet er en annen enn eier er overflødig. Det foreslås derfor at denne presiseringen ikke videreføres.

Bestemmelsen skal forstås slik at både fysiske og juridiske personer, samt andre enheter som kan registreres i enhetsregisteret, kan være ansvarlig for betaling av bompenger. Dette følger allerede av definisjonene i § 2, og er derfor ikke presisert i forslaget § 4.

Vegdirektoratet mener også at det ikke er nødvendig å presisere dette hva angår § 4 annet ledd, som gjelder «den som har anskaffet prøvekjennemerke».

2.5 Til § 5 – utlevering av opplysninger til bompengeselskap

Vegdirektoratet foreslår en egen bestemmelse i forskriften som gir Statens vegvesen adgang til å utlevere personopplysninger til bompengeselskap. Bestemmelsen skal for det første gjelde utlevering av personopplysninger for registrerte motorvogner i motorvognregisteret. Videre er det behov for en utleverings hjemmel for personopplysninger knyttet til den som har anskaffet dagsprøvekjennermerke (prøveskilt) og for personer (enkeltmannsforetak) som er tildelt årsprøvekjennermerke. Også disse sistnevnte opplysningene er i dag lagret i motorvognregisteret.

For at bompengeselskapene skal kunne praktisere forskriften § 3, har bompengeselskapene i enkelte tilfeller behov for å få utlevert informasjon fra Statens vegvesen. Praktiske eksempler er registrerte motorvogner som ikke er omfattet av AutoPASS-avtale, og der uregistrerte motorvogner er utstyrt med prøve-skilt. Bompengeselskapets hjemmelsgrunnlag for behandlingen vil etter Vegdirektoratets vurdering være veglova § 27 femte ledd. Utstederforskriften § 20 gir AutoPASS-utsteder hjemmel til å behandle personopplysninger til de formål som fremgår av utstederforskriften. Det anses dermed ikke som nødvendig å ta inn AutoPASS-utsteder i betalingsforskriften § 5.

Følgende personopplysninger ansees relevante når det gjelder bompengeselskapets innkreving av bompenger:

- navn
- adresse
- fødselsdato
- organisasjonsnummer

I den utstrekning enkeltmannsforetak er eier eller blir tildelt årsprøvekjennermerke, innebærer dette at organisasjonsnummer bør betraktes som en personopplysning i denne sammenheng.

Det foreslås at utlevering av ovennevnte personopplysninger fra Statens vegvesen og behandling av disse personopplysningene hos bompengeselskap, kun skal skje i den utstrekning dette er nødvendig for bompengeselskapets innkreving av bompenger etter veglova § 27 femte ledd.

Vegdirektoratet vurderer det slik at hjemmelsgrunnlaget for utlevering av ovennevnte personopplysninger er lov om vegtrafikk av 18. juni 1965 nr. 4 § 43b fjerde ledd. Videre er det Vegdirektoratets vurdering at personopplysningene som skal kunne utleveres i medhold av denne bestemmelsen vil være innsamlet i medhold av vegtrafikkloven §§ 15 og 16. Vegtrafikkloven § 15 omfatter opplysninger om registrerte motorvogner. Vegtrafikkloven § 16 omfatter i denne forbindelse opplysninger om uregistrerte motorvogner med dagsprøvekjennermerke og årsprøvekjennermerke. Vegdirektoratet vurderer det slik at bestemmelsene gjelder direktoratets myndighetsutøvelse, og det vises i denne forbindelse til personvernforordningen artikkel 6 (1) bokstav e).

3 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget til ny forskrift er ikke ment å innebære ny praksis, men en presisering av dagens praktisering og håndtering av betalingsansvaret.

I den utstrekning forslaget kan tenkes å innebære økonomiske og administrative konsekvenser, antar Vegdirektoratet at forskriftsendringene vil innebære lavere kostnader og mindre administrative byrder enn i dag. Konkret antar Vegdirektoratet at behovet for klargjøring overfor brukere om hvordan regelverket skal forstås blir mindre dersom de foreslåtte endringene blir vedtatt.

4 Høringsfrist

Vi ber om høringsinstansenes uttalelser innen **5. mai 2020**. Hørings svar sendes elektronisk til firmapost@vegvesen.no, med emne: Svar på høring sak 20/19631.

5 Forslag til ny forskrift om betaling av bompenger

Forskrift om betaling av bompenger

Hjemmel: Fastsatt av Samferdselsdepartementet [dato] med hjemmel i lov 21. juni 1963 nr. 23 om vegar (veglova) § 27 sjette og syvende ledd, og lov om vegtrafikk av 18. juni 1965 nr. 4 § 43b fjerde ledd.

§ 1 Formål og virkeområde

Formålet med denne forskriften er å regulere hvem som har ansvaret for å betale bompenger og når betalingsansvar oppstår.

Denne forskriften gjelder for de tilfeller motorvogn passerer bomstasjon.

§ 2 Definisjoner

I denne forskrift menes med

- a. avtalepart: fysisk eller juridisk person, eller enhet i enhetsregisteret, som har gyldig AutoPASS-avtale, jf. forskrift av 14. desember 2018 nr. 1917 om utstedervirksomhet for bompenger og ferjebilletter § 6.*
- b. eier: fysisk eller juridisk person, eller enhet i enhetsregisteret, som på datoen for motorvognens passering står oppført som eier av motorvognen i motorvognregisteret.*
- c. fører: fysisk person som fører motorvognen ved passering i bomstasjon*

§ 3 Bompengenes størrelse

Bompengenes størrelse følger av gjeldende takstvedtak i medhold av veglova § 27 første, andre eller tredje ledd.

§ 4 Ansvar for å betale bompenger

Når en registrert motorvogn passerer automatisk bomstasjon, har følgende ansvar for å betale bompenger:

- a. avtalepart, når motorvognen på tidspunktet for passering er omfattet av AutoPASS-avtale*
- b. eier, når motorvognen på tidspunktet for passering ikke er omfattet av AutoPASS-avtale*
- c. fører, når motorvogn, kjennemerke eller brikke er meldt stjålet til politiet, regnet fra tidspunktet tyveriet skjedde*

Når en uregistrert motorvogn passerer automatisk bomstasjon, er den som har anskaffet prøvekjennemerke ansvarlig for å betale bompenger.

Når en motorvogn passerer manuell bomstasjon, er eier og fører solidarisk ansvarlige for betaling av bompenger.

§ 5 Utlevering av personopplysninger til bompengeselskap

Følgende personopplysninger knyttet til personer som nevnt i § 4, og som er innhentet i medhold av vegtrafikkloven §§ 15 og 16, kan utleveres fra Statens vegvesen til bompengeselskap:

- a. navn*

- b. adresse*
- c. fødselsdato*
- d. organisasjonsnummer*

Personopplysningene kan behandles hos bompengeselskap i den utstrekning dette er nødvendig for bompengeselskapets innkreving av bompenger etter veglova § 27 femte ledd.

§ 6 Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 28.11.2016 nr. 1418 om betaling av bompenger.